

УДК 378-057.85(477.43)“2016”

В.А.Гуцал

V Всеукраїнська студентська конференція “Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи”

Збігло багато років відтоді, як за рішенням тодішньої кафедри історії народів Росії і спеціальних історичних дисциплін та завдяки підтримці деканату й ректорату Кам’янець-Подільського державного університету у вересні 2006 р. було проведено першу студентську конференцію “Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи”. Даний захід планувався з метою підтримки та популяризації студентської науково-дослідної роботи в галузі археології та давньої історії України. З певною періодичністю конференції продовжувалися скликатися і у наступні роки.

16–18 травня 2016 р. у Кам’янці-Подільському проходила V Всеукраїнська археологічна студентська конференція, на яку прибули представники вишів Чернігова, Харкова, Одеси, Житомира, Луцька, Львова та Кам’янця-Подільського. Пленарне засідання розпочалось у конференц-залі центрального корпусу університету. Зі вступним словом до учасників форуму, звернувся доцент кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін А.Ф.Гуцал. Він привітав усіх присутніх із відкриттям конференції, повідомив про загальний план роботи та презентував збірник матеріалів, який щойно надійшов із друку. Після того проректор з наукової роботи професор І.М.Конет зробив доповідь про історію університету, його традиції та досягнення.

Далі слово було надано гостям. Першою до кафедри піднялась студентка Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка Ю.І.Бовда. Її доповідь стосувалася проблеми оздоблення чернігівських храмів XI – початку XIII ст. різаним каменем, використання якого відрізнялось від візантійських і романських аналогів, що свідчить про самобутність майстерності місцевих давньоруських ремісників. Студент Житомирського державного університету імені Івана Франка В.А.Цьопич розповів про історію археологічних досліджень літописного Іскоростеня, проведених в останні роки. Представник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна В.В.Чуйков на основі матеріалів останніх років, здобутих при розкопках могильника черняхівської культури у Войтенках, подав свої роздуми щодо хронологічної класифікації пряжок, які побутували в цій культурі. Про особливості трипільської культури Сабагинівського типу говорила студентка Одеського національного університету імені І.І.Мечникова М.А.Лобанова. Студентки Кам’янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка М.В.Марціник та Т.М.Микитюк подали свої дослідження, що стосувались відповідно городищ в басейні річок Случ і Південний Буг та функціонування середньовічної монети на території Хотинської фортеці. Треба відмітити, що усі доповідачі за допомогою новітніх засобів вдало використовували у своїх виступах ілюстративний матеріал.

В подальшому робота конференції продовжилась у навчальному корпусі історичного факультету по вулиці Татарській, 14. Секція історіографії та методики археологічних досліджень заслухала доповіді А.М.Дмитрук (Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка) і А.В.Пословської (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) про життя та творчість відомих українських археологів – Івана Івановича Зайця та Володимира Боніфатійовича Антоновича.

Ряд напрацювань торкалися історіографічних досліджень. Студенти В.О.Габришен (Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка) заглибився в історію досліджень давньоруських міст Погориння XI–XIII ст., О.С.Шугалій (Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка) з'ясував питання локалізації літописного острогу міста Чернігова, С.М.Змерзла (Львівський національний університет ім. Івана Франка) вияснила деталі, пов'язані із дослідженням кераміки празько-корчацької культури у Верхньому і Середньому Подніпров'ї та Верхньому Попрутті. Доповідачі з нашого вузу О.Є.Беднарська та Н.Б.Ткачук зробили екскурс в історію археологічних досліджень експедиції Кам'янець-Подільського педінституту у 60–80 роки ХХ ст. та висвітлення цих досягнень на сторінках газети “Радянський студент”, а О.І.Сірук доповів про участь кам'янецького “десанту” в молодіжній археологічній школі, що працювала на знаменитому Більському городищі, про яке писав батько історії Геродот, і яке ототожнюється з містом Гелоном.

Секція актуальних проблем археології первісного суспільства розглядала в основному пам'ятки раннього залізного віку. Студентка С.Й.Сніховська з Кам'янця-Подільського намагалася вирішити питання, пов'язані із місцем та роллю Рудковецького городища в системі середньо-дністровських пам'яток, а її однокурсник Р.П.Щербань торкнувся проблеми походження та функціонального призначення скіфських дзеркал, виявлених на старожитностях Поділля. Класифікації скіфських прикрас приурочила свій виступ студентка Житомирського державного університету ім.І.Франка Д.В.Костриця. Представники харківської археологічної школи В.І.Щепаченко (університет ім. В.Н.Каразіна) та А.І.Спіцина (національний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди) ознайомили присутніх, відповідно, із типологією трьохручних горщиків черняхівської культури та досягненнями експедиції Харківського педуніверситету в дослідженні слов'янських пам'яток.

Робота секція давньоруської та пізньосередньовічної археології базувалась в основному на матеріалах, здобутих доповідачами самостійно в експедиціях, які працювали на давньоруських пам'ятках. Чернівчанин В.А.Калніченко подав опис середньовічних предметів озброєння далекого бою з Рухотинського городища, кам'ячани Р.О.Нікітін та Т.А.Турковський звернулися до висвітлення археологічних комплексів із розкопок Губинського та Тербовлянського городищ. Житомиряни В.І.Помінчук і Д.С.Сагайдак розповіли про археологічні здобутки в Олевську та дали характеристику срібним прикрасам давньоруського Іскростеня. Чернігівчани І.П.Карась досконало вивчив обрядовість

жіночих інгумаційних поховань Шестовицького курганного некрополя, а П.А.Кириченко на основі скарбів іноземної монети зупинився на реконструкції водних шляхів Чернігово-Сіверщини.

Впродовж секційних занять студенти жваво обговорювали дискусійні питання, рекомендували один одному нову літературу, ділились власним досвідом та обмінювались адресами. Треба відмітити, що троє учасників – О.С.Беднарська, В.А.Калініченко і В.А.Цьопич вдруге брали участь у Кам'янець-Подільській археологічній конференції, про що, власне, свідчить і високий рівень їх доповідей. Загалом же, переважна більшість молодих дослідників підготувала оригінальні, самостійні дослідження побудовані на матеріалах археологічних розкопок останніх років.

Конференція не обмежувалась лише суто секційною роботою, а включала в себе й ознайомлення із архітектурними пам'ятками Кам'янця-Подільського та археологічними дослідженнями на території Старого Міста. Показово, що такі екскурсії провели члени археологічного гуртка О.С.Беднарська і Т.А.Турковський. Крім цього, учасники відвідали Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник, археологічний музей, картинну галерею.

Була здійснена також подорож до Борщівського краєзнавчого музею та організована екскурсія по лабіринтах знаменитої трипільської печери "Вертеба". Археологи-початківці на собі відчули ефект від вдало виконаної в її коридорах та залах музеєфікації, виявлених тут об'єктів. Безпосередній контакт із артефактами та таємничим середовищем дав змогу екскурсантам на деякий час перенестись у світ цієї, поки що мало зрозумілої, але такої цікавої і підсвідомо близької нам землеробської культури.

По дорозі також відбулась зупинка поблизу села Бурти, де на місці курганного некрополя VII–VI ст. до н.е., який з-поміж інших відрізняється велетенськими розмірами насипів, було організовано виїзне засідання. В ході даного заходу завідувачем науково-дослідної лабораторії археології Кам'янець-Подільського університету В.А. Гуцалом проведено лекцію з історії досліджень пам'яток Подільської курганної групи скіфського часу та здійснено практичні заняття з польової археології.

Ще одна зупинка була запланована на кордоні Тернопільської та Хмельницької областей, поблизу пам'ятного знаку, поставленого на місці можливого захоронення командира УПА Романа Шухевича, де кожен із присутніх вшанував пам'ять цієї непересічної людини.

На заключному пленарному засіданні учасники конференції висловили щире захоплення високим рівнем організації, подільською гостинністю та неймовірними враженнями, отриманими під час запропонованої культурної програми. В резолюції форуму було наголошено на необхідності продовження подібних зустрічей. Всі зійшлись на тому, що такі заходи потрібні не лише для становлення молодіжної археологічної школи, але й сприяють налагодженню тісних наукових зв'язків між регіонами та їх подальшій співпраці, розвитку історичної науки загалом.